I

Вперше я зустрівся з Вінніпезьким вовком під час великої сніговиці 1882 року. В середині березня я виїхав з Сен-Поля, сподіваючись за двадцять чотири години перетнути прерії й дістатися до Вінніпега, але цар вітрів вирішив перешкодити моєму наміру і наслав зі сходу страшенну хурделицю. Година за годиною шалено, безперестанку бурхав сніг. Ніколи не бачив я такої хуртовини. Весь світ потонув у снігу — сніг, сніг, сніг, що кружляв, кусався, жалив, вихорився,— і велетенське страховисько-паротяг, пахкаючи, змушений був зупинитися за наказом цих легеньких, мов пір’їнки, кристаликів бездоганної чистоти.

Багато дужих рук, узявши лопати, вийшли на двобій з майстерно вивершеними кучугурами, що перегородили нам шлях, і через годину паротяг рушив з місця,— для того тільки, щоб застряти в найближчому заметі. Жахлива це була робота — день за днем, ніч у ніч ми то загрузали в заметах, то відкопувались, а сніг все йшов, грайливо кружляючи навколо нас.

— До Емерсона їхати двадцять дві години,— запевнив мене в Сен-Полі залізничник, але минуло майже два тижні, поки ми, весь час відкопуючись, добралися до Емерсона, цього тополиного краю, де густі хащі створювали надійний захист від заметів. Звідси поїзд пішов швидше, тополеві гаї погустішали — миля за милею ми мчали серед густого лісу, зрідка минаючи галявини. Наближаючись до Сен-Боніфаса, східної околиці Вінніпега, ми проїхали через невеличку просіку, ярдів п’ятдесят завширшки, і посеред неї я побачив картину, що зворушила мене до глибини душі.

На галявинці, звиваючись у живе рухливе коло, хвилювалася чимала зграя собак — великих і малих, чорних, білих і рудих. Трохи осторонь маленька руда собачка непорушно простяглася на снігу. Поза цим колом

великий чорний пес стрибав і гавкав, тримаючись, одначе, весь час позаду ватаги. А посередині — центр собачої уваги і причина хвилювання — величезний похмурий вовк.

Вовк? Він скидався скоріше на лева. Стояв сам-самісінький — рішучий, спокійний, з наїжаченою гривою, міцно розставивши ноги, поглядав то туди, то сюди, готовий до відсічі в будь-якому напрямку. Губи йому кривилися неначе в презирливій посмішці, але я гадаю, що насправді то був лиш войовничий оскал зубів. Під проводом вовкоподібної собаки, що їй слід було б хоч трохи сором мати, ватага кинулася на нього, мабуть, удвадцяте. Та величезний сірий звір плигнув туди, сюди, хряскаючи страшними щелепами: хрясь, хрясь, хрясь — жодного іншого звуку не чутно було від цього самотнього воїна. Тим часом як серед його ворогів раз по раз лунало передсмертне скавчання, поки ті з них, що зосталися живі, знову відскочили назад, залишивши його, як і раніш, нерухомого, неприборканого, неушкодженого і сповненого презирства.

Як я хотів тепер, щоб поїзд знову застряв у заметі! Серце моє рвалося до цього сіроманця. Я жадав побігти йому на допомогу. Але засніжена галявина промайнула мимо, тополеві стовбури заступили світ, і ми наблизилися до кінця нашої подорожі.

Оце й усе, що я бачив, і, здається, небагато, але через кілька днів я довідався, що удостоївся рідкісного видовища: серед білого дня побачив легендарного звіра — не більше і не менше, як самого Вінніпезького вовка.

Дивна була у нього слава — це був вовк, що віддавав перевагу містам над селами, обминав овець, щоб убивати собак, і завжди полював один.

Розповідаючи історію Чаклуна, як його декотрі звали, я, проте, цілком певен, що багато городян навіть і не чули про всі ці події. Так,

наприклад, самовдоволений крамар, що тримає лавку на головній вулиці, навряд чи знав про існування Вінніпезького вовка до того дня, коли відбулася остання сцена біля різниці і величезний труп вовка віднесли до зоологічної крамниці Гайна. Там зробили з нього опудало, яке пізніше показували на Чикагській всесвітній виставці і яке згоріло, на жаль, під час пожежі, що спопелила Малвейську середню школу в 1896 році.

II

Якось у червні 1880 року скрипаль Поль Дерош, вродливий гульвіса-метис, радніший полювати, ніж працювати, блукав з рушницею лісистими берегами Червоної річки поблизу Кілдонена. Побачивши сірого вовка, що виповз з берегової нори, він вистрелив навмання і вбив його. Спочатку Поль послав у нору собаку, щоб упевнитись, чи там немає другого дорослого вовка, а потім уповз у лігво сам і побачив — на превелике собі диво й радість — вісім вовченят. Дев’ять премій по десять доларів! Скільки ж це! Ціле багатство, напевне. Взявшися за палицю, він повбивав з допомогою жовтого собаки всіх звірят, крім одного. Існує повір’я: коли вб’єш останнього з виводка — не буде тобі щастя. Отож Поль попрямував до міста зі скальпами старого вовка і семи вовченят та одним живим вовченям.

Трактирникові, до якого перейшли всі долари, одержані за скальпи, незабаром дісталося і живе вовченя. Хоч воно росло на ланцюгу, але мало такі розвинені груди й щелепи, що жоден міський собака не міг до нього рівнятися. Його тримали у дворі для розваги відвідувачів, і ця розвага завжди зводилася до того, що в’язня цькували собаками. Кілька разів молодого вовка кусали й нівечили мало не до смерті, але він очунював, і з кожним місяцем все менше було собак, охочих зустрітися з ним. Життя його було надзвичайно важке. Єдиним втішним проблиском була дружба, що міцніла між ним і маленьким Джімом, сином трактирника.

Джім був свавільний шельмуватий хлопчина. Він уподобав вовка за те, що той загриз собаку, який покусав його. З того часу він почав годувати і пестити вовка, а той у відповідь дозволяв йому такі вільності, що на них ніхто більше не зважувався.

Батько з трактирника був не зразковий. Звичайно він балував сина, але часом на нього находила лють, і він жорстоко лупцював його за якусь дрібницю. Дитина рано зрозуміла, що її б’ють не за провину, а за те, що розгнівила батька. А тому варто було десь перечекати, поки гнів уляжеться, і тоді вже боятися нічого. Одного разу, рятуючись від батька, що гнався за ним, він ускочив до вовка в будку. Безцеремонно розбуджений сірий приятель повернувся до виходу, вищирив подвійний ряд зубів і вельми ясно сказав батькові: "Не смій його чіпати".

Якби Хоган міг тоді пристрелити вовка, то так і зробив би. але він боявся влучити в сина, а тому вирішив дати їм спокій. А вже через півгодини сам сміявся з усього, що трапилось. Відтоді маленький Джім тікав до вовчого лігва, як тільки йому загрожувала небезпека, отож побачивши, що він ховається за спиною суворого в’язня, можна було здогадатися — хлопець уже в чомусь провинився.

Заощаджувати на найманій праці — така була Хоганова перша заповідь. Тому буфетником у нього служив китаєць. Це було сумирне, боязке створіння, отож Поль Дерош міг з ним не церемонитися. Одного разу, коли Хоган кудись вийшов і китаєць був сам за стойкою, Поль, уже напідпитку, захотів випити в кредит. Але Тунг Лінг, виконуючи наказ хазяїна, відмовив йому. Його нехитре пояснення "не гаразд — ніколи не платити" підлило олії у вогонь, і Поль, заточуючись, посунув за стойку, щоб помститися за образу. Китайцеві довелося б непереливки, якби не нагодився маленький Джім, що спритно підставив довгу палицю під ноги скрипалю. Той простягся на підлозі, потім важко звівся на ноги, присягаючись, що Джім поплатиться за це життям. Але хлопчик, що був якраз поблизу дверей, миттю опинився у вовчій будці.

Побачивши, що у дитини є захисник, Поль схопив довгого дрюка і з безпечної відстані заходився бити вовка. Сіроманець рвався на цепу, та, хоча він уникав багатьох ударів, хапаючи дрюка зубами, все ж йому чимало перепадало. Раптом Поль зрозумів, що Джім, котрий при цьому не відмовчувався, порпається тремтячими пальцями біля нашийника вовка і звір ось-ось опиниться на волі. Справді, хлопчик уже давно спустив би його, якби вовк не натягував так ланцюга.

Думка про те, що він опиниться у дворі сам на сам з величезним розлютованим звіром, примусила здригнутися хороброго Поля.

Тут почувся улесливий голосок Джіма.

— Тримайся, вовчику, почекай ще трішечки, і ти зробиш з ним що завгодно! Тепер візьми його, любий вовчику!

Цього було досить: скрипаль утік, старанно зачиняючи за собою всі двері.

Отож дружба між Джімом і його улюбленцем міцніла. З кожним днем в міру того, як розвивалася могутня сила вовка, зростала також його ненависть до людей, від яких тхнуло горілкою, та до собак — причини всіх його страждань. Ця ненависть у поєднанні з любов’ю до дитини та до деякої міри до всіх дітей взагалі, як виявилось потім, стала керівною силою його життя.

III

В цей час, восени 1881 року, місцеві фермери почали скаржитись на те, що в околиці розвелося багато вовків, котрі дуже спустошують стада. Отрута і пастки нічогісінько не допомогли, отож коли у вінніпезькому клубі з’явився відомий німецький мандрівник і заявив, що він привіз собак, котрі можуть легко виловити всіх вовків, його вислухали з надзвичайною цікавістю. Бо скотарі дуже полюбляють

влови, і думка зарадити лихові з допомогою кількох вовкодавів здалася їм дуже привабливою.

Незабаром німець привів двох прекрасних датських догів; один був білий, другий — сіруватий з чорними плямами і якимсь чудним білястим оком, котре доповнювало його надзвичайно лютий вираз. Кожен з цих величезних псів важив близько двохсот фунтів. М’язи у них були, як у тигрів, і всі охоче повірили словам німця, що одна ця пара здолає найбільшого вовка. Він так описував їхній звичай полювати:

— Вам треба тільки показати слід, і навіть якщо цей слід буде вчорашній, вони відразу ж побіжать по ньому. Нічим їх не зіб’єш. Хоч як би вовк ховався і кружляв, вони швидко знайдуть і насядуть на нього. Вовк навтікача, тоді сірий пес хапає його за стегно і кидає отак,— і німець підкинув у повітря кусень хліба,— і не встигне він торкнутися землі, як білий учепиться йому в голову, а сірий — у хвіст, і вони розривають його навпіл.

Все це здавалося вельми схожим на правду; у всякому разі кожен бажав перевірити собак на ділі. Кілька місцевих жителів запевняли, що можна знайти вовка на Асінібуані, отож влаштували там влови. Ллє, три дні марно проблукавши, вони вже ладні були відмовитись від полювання, коли це хтось згадав, що у Хогана живе вовк на цепу; його можна дешево купити, і хоч йому минуло трохи більше року, все ж він годиться для того, щоб перевірити, на що здатні собаки.

Вартість вовка відразу ж підвищилась, як тільки Хоган довідався, для чого він потрібен. Крім того, "сумління не дозволяло" йому продати вовка. Проте "сумління" одразу перестало заважати, як тільки погодились на його ціну. Найперше Хоган подбав, щоб спровадити маленького Джіма. І він послав сина з якимсь дорученням до бабусі. Потім вовка загнали в буду, забили її цвяхами, поставили на фургон і вивезли у відкриту прерію.

Собак ледве можна було стримати — вони так і рвалися, як тільки зачули вовка. Але кілька сильних чоловік держали їх на припоні, поки фургон відвезли на півмилі далі. Вовка насилу вигнали з буди. Спочатку він здавався зляканим і понурим, шукав, де б йому сховатися, а не те, щоб кусати кого. Але, відчувши себе на волі та ще й гнаний свистом та тюканням, він скрадливо потрюхикав на південь, де місцевість здавалася пересіченою. Тієї ж миті спустили собак, і вони з несамовитим гавканням кинулися за молодим вовком. Голосно тюкаючи, вершники поскакали за ними. З самого початку було ясно, що вовкові не втекти: доги мчали набагато швидше — білий міг бігти не гірше за хорта. Німець кричав у нестримному захваті, дивлячись, як білий летить через прерію, з кожною хвилиною наближаючись до вовка. Багато хто пропонував битися об заклад, що собаки переможуть, але ніхто не хотів приймати цих пропозицій. Погоджувалися лише ставити на одну собаку проти другої. Молодий вовк мчав тепер що було сили, але незабаром білий дог наздогнав його і підскочив до нього впритул.

— Дивіться тепер,— кричав німець,— як вовк злетить у повітря.

Через хвилину вовк і собака зіткнулися, але одразу ж відскочили один від одного, ніхто не злетів у повітря, а білий пес покотився по землі з жахливою раною на плечі — виведений з ладу, якщо не вбитий. Через десять секунд налетів, роззявивши пащу, сірий з чорними плямами. Ця сутичка була така ж короткочасна і майже така ж загадкова, як і перша. Обоє ледве торкнулися один одного. Сіроманець відскочив набік, голова його на мить сховалася в блискавичному русі. Плямистий пес заточився і показав скривавлений бік. Спонукуваний людьми, він кинувся знову, але дістав ще одну рану — і в нього зразу відпала охота до бійки.

Саме в цей час прибув лісовик з чотирма величезними псами. їх спустили на вовка, і люди з дрюками та арканами поспішили на допомогу, щоб добити його, коли це через рівнину верхи на поні примчав маленький хлопчик. Він скочив на землю і, пробравшись у середину кола, обняв вовка за шию. Він називав його "любим вовчиком", своїм "дорогим вовчком"; вовк лизав йому обличчя і махав хвостом.

Потім хлопчик повернувся до натовпу і крізь сльози, що збігали по щоках, сказав... Та краще не друкувати того, що він сказав. Йому було лише дев’ять років, але він був дуже невихований, бо зростав у корчмі й успішно засвоїв усі ті огидні лайки, які йому доводилося там чути. Він проклинав усіх і кожного до третього коліна, не шкодуючи і рідного батька.

Якби дорослий дозволив собі такі образливі і непристойні вирази, його могли б лінчувати. А що робити з дитиною? Мисливці не знали. І врешті-решт вони вчинили найкраще — голосно розреготалися. Але сміялися вони не з себе — хто ж з себе сміятиметься, а з німця та його знаменитих собак, яких осоромив вовк-недоросток.

Джіммі засунув брудний, мокрий від сліз кулачок у простору хлопчачу кишеню і, порпаючись там серед скляних кульок, жувальної гумки, перемішаних з тютюном, сірниками, пістонами до пістолета та іншою контрабандою, витягнув звідти тоненьку шворку і припнув нею вовка за шию. Потім, все ще схлипуючи, поскакав додому на поні, ведучи за собою вовка і кинувши німецькому дворянинові на прощання погрозу:

— Я б за два центи нацькував його на вас, щоб вам добра не було!

IV

На початку зими Джіммі захворів. Вовк жалібно вив у дворі, нудьгуючи за своїм маленьким другом, і нарешті на вимогу хворого його впустили до кімнати. І тут цей великий дикий пес (бо вовк — це ж і є дикий пес) вірно вартував біля постелі хлопчика.

Спочатку хвороба здавалася легкою, тому всі були вражені, коли раптом настало значне погіршення і за три дні до Різдва Джіммі помер. Ніхто так щиро не тужив за ним, як його "вовчик". Великий сірий звір жалібно вив, відгукуючися на церковний дзвін, коли проводив

померлого у свят-вечір на цвинтар біля церкви святого Боніфація. Незабаром він повернувся на задвірок трактиру, та коли спробували знову посадити його на цеп, він перескочив дощаний паркан і зник.

Трохи згодом тієї ж зими в рубленій хатині біля річки оселився старий мисливець Рено з вродливою донькою-метискою Нінеттою. Він нічого не знав про Джіммі Хогана і дуже здивувався, побачивши вовчі сліди на обох берегах річки між цвинтарем і фортом Гаррі. Рено з цікавістю і сумнівом прислухався до розповідей службовців Гудзонівської компанії про великого сірого вовка, що оселився поблизу і вночі забігав навіть у саме місто, а особливо полюбляв ліс навколо церкви святого Боніфація.

У свят-вечір, коли задзвонили дзвони, як колись під час похорону Джіммі, самітне тужливе виття пролунало по лісі, майже переконавши Рено в правдивості цих розповідей. Він знав усі різновиди вовчого виття: клич на допомогу, любовну пісню, самотнє голосіння і різкий виклик. Це було самотнє голосіння.

Старий мисливець спустився на берег річки і відповів таким самим виттям. Невиразна тінь вислизнула з далекого лісу, гайнувши через лід туди, де на колоді, сам, як колода, нерухомо сидів чоловік. Тінь наблизилась до нього, оббігла навколо і понюхала. Тоді очі її загорілись, вона загарчала, як роздратований пес, і майнула знову в темряву ночі.

Таким чином Рено, а незабаром і багато інших городян довідалися, що по вулицях міста бродить величезний сірий вовк, втричі більший від того, що сидів на цепу біля шинку Хогана. Він був грозою всіх собак, убиваючи їх при першій же нагоді, а говорили навіть, хоч це так і не доведено, що він зжер не одного п’янюгу-метиса.

Отакий був Вінніпезький вовк, що його я побачив того зимового дня в засніженому лісі. Я хотів йому допомогти, гадаючи, що він потрапив у безвихідь, але те, про що я довідався пізніше, змінило моє перше

враження. Я не знаю, як закінчився той бій, але знаю, що згодом вовка бачили багато разів, а деякі собаки зникли хтозна-де.

Отже, жоден вовк ніколи не жив таким дивним життям. Він міг почувати себе вільно серед лісів і степів, а волів щоденно важити своїм життям у місті, не менше ніж раз на тиждень чудом рятуючись з лабетів смерті і день у день здійснюючи звитяжні подвиги. Іноді він знаходив тимчасовий притулок під дощаним настилом на перехресті. Ненавидячи людей і зневажаючи собак, він провадив щоденну боротьбу і тримав у постійному страху ватаги собак або вбивав, коли зустрічав їх по кілька чи поодинці. Він лякав п’яниць, уникав людей з рушницями, вивчив усі пастки, вивчив і отрути — як саме, не можна сказати, але вивчив без сумніву,— бо обминав отруєні принади або виявляв до них своє презирство.

Не було у Вінніпегу жодної вулиці, якої б він не знав, не було поліцая, котрий не бачив би його швидкої невиразної тіні, що промайнула в сірому світанку; не було собаки, що не тремтіла б із жаху, коли всезнаючий вітер приносив звістку про те, що старий Чаклун причаївся десь поблизу. Він ступив на стежку війни, і весь світ був йому ворогом. Але в усіх цих страхітливих напівказкових розповідях вирізнялася одна втішна річ — не було випадку, щоб Чаклун скривдив дитину.

V

Народившися в глушині, Нінетта пішла вродою в індіянку-матір. Сірі очі дісталися їй від нормандця-батька, і тепер це була гарнісінька дівчина шістнадцяти років, перша красуня на всю округу. Вона могла вийти заміж за першого-ліпшого з найбагатших і найстатечніших молодиків з околу, але, як це буває з примхливими дівчатами, серце її полонив гультяй Поль Дерош. Гарний парубок, добрячий танцюрист і непоганий скрипаль, Поль був назахват на всіх святах, але він безперестану пиячив, та ще й ходили чутки, нібито він уже мав дружину

в Нижній Канаді. Рено правильно зробив, прогнавши його, коли він прийшов свататися. Та це біді не зарадило.

Покірлива в усьому іншому, Нінетта не відцуралася від свого обранця. Того ж самого дня, коли батько прогнав Поля, вона пообіцяла зустрітися з ним в лісі за річкою. Влаштувати це було не важко, бо вона була ревна католичка, а навпростець через річку до церкви було ближче, ніж в обхід через місток. Пробираючись засніженим лісом до призначеного місця, вона помітила, що слідом за нею біжить великий сірий собака. Він здавався їй цілком приязним, і дівчинка (бо вона була ще просто дівчинка) не злякалася його. Та коли вона прийшла до місця, де чекав на неї Поль, сірий пес вийшов наперед і грізно загарчав. Поль глянув на нього, упізнав величезного вовка і — навтікача, як справжній боягуз. Пізніше він пояснював, що побіг по рушницю. Та він, мабуть, забув, де вона лежить, бо поліз за нею на дерево. Тим часом Нінетта побігла по льоду додому, щоб попередити друзів Поля про небезпеку. Не знайшовши вогнепальної зброї на дереві, хоробрий лицар змайстрував списа, прив’язавши ножа до гілляки, і зловчився боляче поранити сіроманця в голову. Звір грізно загарчав, але відійшов на безпечну відстань, одверто виявляючи свій намір дочекатися, поки людина злізе з дерева. Але наближення групи рятівників змінило його рішення, і він зник.

Скрипалю Полю легше було пояснити свою поведінку Нінетті, ніж кому іншому: вона все ще палко кохала його. Але батько її ставився до нього з такою безнадійною зневагою, що вони вирішили потайки втекти, як тільки Поль повернеться з форту Александер, куди він мав їхати погоничем собак від компанії. Фактор дуже пишався своїм запрягом — трьома величезними лайками з пухнастими хвостами бубликом. Вони були здоровенні та дужі, як телята, а люті, як розбійники. І оце ними скрипаль Поль мав правити з форту Гаррі до форту Александер, везучи кілька важливих пакунків. Його вважали досвідченим погоничем, бо він був нещадно жорстокий.

Рано-вранці, випивши кілька чарок на дорогу, він жваво рушив вниз по річці. За тиждень він мав повернутися з двадцятьма доларами в кишені і, роздобувши таким чином кошти, здійснити задуману ними втечу. Сани мчали річкою по льоду. Собаки бігли швидко, проте огризалися, коли Поль, хльоскаючи довгим батогом, кричав: "Ану, марш-марш!". Вони пронеслися на всьому скаку повз хатину Рено на березі, і Поль, ляскаючи батогом і біжачи слідом за саньми, помахав рукою Нінетті, що стояла на порозі. Незабаром сани з лютими псами і п’яним погоничем зникли за поворотом, і ніхто відтоді ніколи не бачив скрипаля Поля.

Того ж вечора лайки повернулися самі до форту Гаррі. Вони були забризкані замерзлою кров’ю і поранені в кількох місцях, але, хоч як це дивно, зовсім не голодні.

По сліду рушили скороходи і побачили, що всі пакунки, цілі і непошкоджені, лежали на льоду. Уламки саней були розкидані на милю, а то й більше вгору по річці. Недалеко від пакунків знайшли рештки одягу, що належав скрипалеві.

Цілком ясно, що собаки загризли і з’їли свого погонича.

Фактор був дуже прикро вражений цією подією — це могло коштувати йому собак. Він відмовився вірити чуткам і вирішив сам з’ясувати, як було діло. Рено послали разом з ним; та ще за три милі до того фатального місця старий мисливець показав на великі сліди, що перетинали річку зі сходу на захід, якраз після сліду саней. Він пройшов щось із милю назад цим слідом і помітив, що звір йшов повільно там, де собаки не поспішали, і біг там, де вони мчали. Потім повернувся до фактора і сказав каліченою англійською мовою:

— Великий вовк — він ішов за саньми весь час.

Вони простежили сліди до західного берега. За дві милі до Кілдоненського лісу вовк уповільнив свій біг і йшов по сліду саней ще кілька ярдів, потім повернув до лісу.

— Поль — він щось загубив тут, можливо, пакет; вовк — він вернувся на запах. Тепер він летить, бо знає — саньми їде п’яний Поль, що розсік йому голову.

Наступну милю, як видно з вовчого сліду, він біжить галопом за саньми. Слід людини тепер зникає — погонич скочив на сани і підхльостує собак. Отут він відрізав вантаж: ось чому пакунки були розкидані по льоду.

Бач, як скачуть собаки під ударами батога! А ось у снігу ніж скрипаля. Він, мабуть, упустив його, намагаючись захищатися від вовка. А тут — ба! — слід вовка зникає, а сани мчать далі: вовк скочив на сани. Нажахані собаки піддали ходу — адже на санях творилася кривава розправа. В одну мить все скінчено: вовк і його жертва скочуються з саней. Вовчий слід знову з’являється на східному березі і зникає в лісі. Сани відхиляються до західного берега, де через півмилі чіпляються за корч і розбиваються.

Сніг також розповів Рено, як собаки, заплутавшись в упряжі, зчинили гризню між собою, поки обірвали посторонки і, повертаючись нарізно річкою додому, зібралися біля трупа їхнього ката і зжерли його.

Справа була кепська, та все ж із собак зняли обвинувачення у вбивстві. Цілком ясно, що це робота вовка, і Рено, коли минуло перше жахливе враження, сказав, полегшено зітхнувши.

— Це Чаклун. Він врятував мою дівчинку від Поля. Він завжди був добрий до дітей.

VI

Оця сама подія спричинилася до того, що на Різдво, якраз через два роки після смерті маленького Джіма, було призначене велике доконечне полювання. На влови зігнали мало не всіх собак округи. Тут були три лайки — фактор вважав їх особливо необхідними,— були і датські доги, і шукачі, і різномасті дворняжки без роду й племені. Цілий ранок вони без успіху прочісували ліс на схід від церкви святого Боніфація. Але по телефону сповістили, що слід, який вони шукають, з’явився поблизу Ассінібуанського лісу на захід від міста, і через годину мисливці вже бігли по гарячому сліду Вінніпезького вовка.

Ось вони мчать — зграя собак, строкатий загін вершників, натовп піших чоловіків та хлопчаків. Вовк не боявся собак, але він знав, що у людей є небезпечні рушниці. Він прямував до темної лінії Ассінібуанського лісу, але вершники, що мчали по відкритому просторі, змусили його повернути назад. Він побіг вздовж видолинка Колоні-крік, уникаючи куль, що вже засвистіли над ним. Далі повернув до огорожі з колючого дроту і, перескочивши її, на якийсь час позбувся вершників, але йому доводилося триматись улоговини, що захищала від куль. Тепер його наздоганяли собаки. Мабуть, він тільки й думав про те, як би залишитися з ними на самоті, і хоч їх було сорок чи п’ятдесят проти нього одного, він прийняв би цей нерівний бій. Собаки вже оточили його, проте жодна не насмілилася підступити. Довготелесий гончак, покладаючись на свою прудкість, нарешті наблизився збоку, але вовк одним ударом збив його з ніг. Вершники змушені були скакати обхідною дорогою, і тепер гонитва прямувала до міста. Звідти вибігло багато людей і собак, щоб узяти участь у переслідуванні.

Вовк повернув до міської різниці, добре знайомого йому місця, і стрілянина припинилася, бо мисливці боялися влучити в будинки, а також в собак, що були дуже близько. Собаки справді вже оточили вовка тісним колом так, що далі йому нікуди було тікати. Він озирнувся, шукаючи прикриття з тилу для останнього бою, і, побачивши дерев’яний пішохідний місток через рівчак, плигнув під нього і вищирився на собак. Люди дістали ломи і зруйнували місток. Він вискочив, знаючи, що настав час умирати, готовий до смерті, але бажаючи гідно битися до останку. І

ось він уперше стояв перед людьми серед білого дня — загадковий убивця собак, примарний голос лісів Сен-Боніфаса, дивовижний Вінніпезький вовк!

VII

Нарешті після трьох довгих років боротьби він стояв сам перед ними, віч-на-віч з чотирма десятками собак і озброєними людьми, що допомагали їм. Але зустрічав він їх з такою ж рішучістю, як і в той день, коли я вперше побачив його в зимових лісах. Так само презирливо кривилися йому губи, міцні боки ледь-ледь здіймалися, а жовто-зелені очі горіли незмінним вогнем. Собаки зімкнулися, їх вели не величезні лайки з лісів — вони, мабуть, чудово знали, чим це загрожує,— а бульдог з міста. Почулося тупотіння багатьох ніг. Цявкання собак на якийсь час змінилося глухим гарчанням. Сивувато-червоні щелепи вовка розтулилися — і вмить собаки відступили. І ось знову він стоїть один, готовий до нападу, похмурий і сильний розбійник. Тричі собаки нападали на нього — і тричі діставали належну відсіч. Найсміливіші з них лежали вже довкола нього. Перший загинув бульдог. Навчені досвідом, собаки тепер трималися на відстані — боялися. А по міцній його поставі не видно було найменших ознак слабості. Після хвилини нетерплячого очікування він ступив кілька кроків уперед і — ой леле! — дав стрільцям довгождану нагоду. Пролунало три постріли, і вовк нарешті упав на сніг, скінчивши свій сповнений боротьби життєвий шлях.

Він сам обрав цей шлях. Життя його було коротке і вщерть наповнене подіями. Замість багатьох спокійних років він прожив лише три — і це були роки щоденної борні. Він обрав собі нову дорогу, хоч коротку, але дорогу високості. Волів випити свій келих одним духом і розбити його — зате ім’я його стало безсмертне.

Хто може зазирнути в душу вовка? Хто може пояснити мотиви його вчинків? Чому він тримався саме цього міста, де зазнав стільки горя? Не тому, що він не знав інших країв: ліси тут безмежні, харчів досить скрізь,

а його бачили аж біля Селкірка. Навряд чи утримувала його тут жадоба помсти: жодна тварина не здатна присвятити помсті ціле своє життя — це лихе почуття властиве лише людині. Тварина ж шукає спокою.

Лишається тільки один ланцюг, що міг прикувати його,— це найсильніша влада на світі, наймогутніша сила на землі — любов.

Вовка вже немає. Останки його згоріли під час пожежі в школі. Та й досі стороні церкви святого Боніфація твердить, що у свят-вечір, як тільки задзвонять дзвони, у відповідь лунає моторошне тужливе виття вовка з сусіднього лісистого цвинтаря, де лежить маленький Джім — єдина істота на світі, що ставилася до нього з любов’ю.